

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

Dini və milli toleranlığın, millətlərarası münasibətlərin inkişaf etdirilməsi

15 iyun 2021-ci ildə Şuşa şəhərində Azərbaycan və Türkiyə arasında Şuşa Bəyannaməsi adlı tarixi sənəd imzalanıb. Sənədi iki türk lider - Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan imzalayıb. Bu sənəd Qars müqaviləsindən sonra Azərbaycan və Türkiyə arasında münasibətlərin yeni mərhələdə inkişafını əks etdirən ən böyük tarixi razılaşma olub.

Azərbaycan və Türkiyə arasında Müttəfiqlik Münasibətləri haqqında Şuşa Bəyannaməsində birgə milli mənafeələr baxımından siyasi, hərbi və təhlükəsizlik sahələrində əlaqələndirilmiş və birgə fəaliyyətlərin təşviq edilməsi də xüsusi yer tutur. Tərəflərdən hər hansı birinin müstəqilliyinə, suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə, beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərinin toxunulmazlığına və ya təhlükəsizliyinə qarşı üçüncü dövlət və ya dövlətlər tərəfindən təhdid və ya təcavüz edildiyi təqdirdə birgə məsləhətləşmələr aparılması, bu təhdid və ya təcavüzün aradan qaldırılması məqsədilə BMT Nizamnaməsinin məqsəd və prinsiplərinə müvafiq təşəbbüs həyata keçirilməsi, BMT Nizamnaməsinə uyğun olaraq bir-birinə lazımı yardım göstərilməsi, Silahlı Qüvvələrin güc və idarəetmə strukturlarının əlaqələndirilmiş fəaliyyətinin təşkilat nəzərində tutulur.

Tarixi sənəd özündə Azərbaycan və türk diasporları arasında əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsini ehtiva edir...

Şuşa Bəyannaməsində silahlı qüvvələrimizin müasir tələblərə uyğun olaraq yenidən formalaşdırılması və modernləşdirilməsi istiqamətində birgə səylərin göstərilməsi, müdafiə qabiliyyətlərinin və hərbi təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinə yönələn tədbirlərin həyata keçirilməsi, iki ölkənin silahlı qüvvələrinin birlikdə fəaliyyət qabiliyyətinin artırılması, müasir texnologiyalara əsaslanan silah və sursatların idarə olunmasında sıx əməkdaşlığı və bu məqsədlə səlahiyyətli struktur və qurumların əlaqəli fəaliyyətinin təmin edilməsi vurğulanır.

Buraya, həmçinin, hər iki ölkənin Təhlükəsizlik Şu-

ralarının milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə müntəzəm olaraq birgə iclaslarının keçirilməsi və bu icaslarda milli mənafe, ölkələrin maraqlarına toxunan regional və beynəlxalq təhlükəsizlik məsələlərinin müzakirəsinin aparılması daxildir.

Tarixi sənəd özündə Azərbaycan və türk diasporları arasında əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi, ümumi problemlərlə bağlı birgə addımların atılması, davamlı həmrəylik göstərilməsi, milli mənafeələrin qorunmasına dair tarixi həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında diaspor fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi və qarşılıqlı dəstəyin verilməsini də ehtiva edir.

Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri bununla öz zirvəsinə yüksəlib və yeni bir mərhələyə qədəm qoyub

Vurğulanır ki, Ermənistanın Türkiyəyə qarşı əsas-sız iddialarının, tarixin saxtalaşdırılması və tarixi faktların təhrif olunmaqla siyasiləşdirilməsi cəhdlərinin regionda sülhü və sabitliyi təhdid etməsi nəzərə alınmaqla, 1915-ci il hadisələri ilə bağlı arxivlərin açılması və bu mövzuda tarixçilər tərəfindən araşdırmaların aparılmasına yönəlməmiş səylərin qətiyyətlə dəstəklənməsi vacibdir. Azərbaycan-Türkiyə Media Platformasının imkanları çərçivəsində iki ölkənin aidiyyəti qurumları arasında informasiya, kommunikasiya və ictimai diplomatiya sahəsində əməkdaşlıq gücləndirilməli, Türk həmrəyliyinə daha da möhkəmləndirilməsi məqsədilə TDƏŞ və əlaqədar qurumlar çərçivəsində həyata keçirilən fəaliyyətlərə təkan verilməlidir.

Şuşa Bəyannaməsi müstəsna siyasi və tarixi əhəmiyyətə malikdir. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin "Bir millət, iki dövlət" və Türkiyə

Şuşa Bəyannaməsi Azərbaycanda həm də ermənilərin təhlükəsiz yaşamasına təminat verən toleranlığın sənədi kimi...

Cümhuriyyətinin qurucusu Mustafa Kamal Atatürkün "Azərbaycanın sevinci bizim sevincimiz, kədəri bizim kədərimizdir" kəlamları ilə xarakterizə olunan Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri bununla öz zirvəsinə yüksəlib və yeni bir mərhələyə qədəm qoyub.

Hər iki ölkə tərəfindən müttəfiqlik münasibətlərinin qurulmasının siyasi və hüquqi mexanizmlərini müəyyənləşdirmək baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir...

Bu tarixi sənəd iki qarşılıqlı ümumi maraqların qorunmasında imkanların birləşdirilməsinin, eləcə də ortaq maraq kəsb edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsinin məntiqi nəticəsi olaraq ölkələrimizin regional və beynəlxalq rolunu, çəkisini daha da artıracaq. Ermənistanın 30 illik təcavüzünə son qoyulmasında, işğal olunmuş torpaqların azad olunmasında, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpə edilməsində Türkiyənin mənəvi-siyasi dəstəyi xalqımız tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Hazırda Qafqaz regionunda sabitliyin və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi, bütün iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrinin bərpası, eləcə də region dövlətləri arasında münasibətlərin normalaşdırılması və uzunmüddətli sülhün təmin edilməsi istiqamətində ölkələrimizin birgə təşəbbüsləri bu sahədə səylərin artırılmasının zərurətini göstərən ən gözəl nümunədir. Eyni zamanda, Qarabağda Türkiyə-Rusiya Birgə Mərkəzinin fəaliyyəti regionda sülhün bərqərar olmasının təsirli mexanizmi kimi diqqət çəkir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərin toxunulmazlığı, dövlətlərin daxili işlərinə qarışmaq prinsiplərini rəhbər tutan hər iki ölkə tərəfindən müttəfiqlik münasibətlərinin qurulmasının siyasi və hüquqi mexanizmlərini müəyyənləşdirmək baxımından mühüm əhəmiyyət

kəsb edir. Türkiyə və Azərbaycan qarşılıqlı maraqların doğuran beynəlxalq məsələlər üzrə həmrəylik və qarşılıqlı dəstək nümayiş etdirərək eyni mövqedən çıxış etməklə, ikitərəfli əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi ilə yanaşı, həmçinin BMT, ATƏT, Avropa Şurası, TDƏŞ, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı daxil olmaqla, beynəlxalq və regional təşkilatlar çərçivəsində bir-birinə qarşılıqlı dəstək verir.

Ölkəmizdə çirkin maraqları olan bəzi xarici qüvvələr belə həssas məsələlərdən ara qarışdırmaq məqsədilə istifadə etməyə çalışıb

Şuşa Bəyannaməsi həm də bizi istəməyən ölkələrə verilən mesaj kimi qiymətləndirilir. Bu o deməkdir ki, Türkiyə açıq şəkildə bəyan edir ki, Azərbaycanın qarşılıqlı bəyannaməsinə qədər bəyannamənin hansısa hücumlar, təxribatlar həyata keçirilsə, Türkiyə Azərbaycanı müdafiə edəcək. Bu amil Azərbaycanın təhlükəsizliyini tam qarantilemiş olur. Azərbaycan onzuz da siyasi və iqtisadi cəhətdən stabil ölkədir. Bizdə təhlükəsizlik yüksək səviyyədə təmin edilir. Təsədüfi deyil ki, dünyanın fərqli qütbləri arasında olan mühüm görüşlər məhz Bakıda keçirilir. Azərbaycan bir sıra beynəlxalq yarışlara uğurla ev sahibliyi edib. Ölkəmizdə milli və dini mühit çox normal və təhlükəsizdir. Tolerant və multikultural yanaşma Azərbaycanın həyat tərzinə çevrilib. Ölkəmizdə çirkin maraqları olan bəzi xarici qüvvələr belə həssas məsələlərdən ara qarışdırmaq məqsədilə istifadə etməyə çalışıblar. Ancaq dövlətin dini təriqət-

lər və müxtəlif etnik qruplarla bağlı yürütdüyü ideal siyasət buna imkan verməyib.

Onların təhlükəsiz yaşayışına qarant verən amillər sırasında Şuşa Bəyannaməsi deyilən daha bir sənəd əlavə edildi

Azərbaycanın öz ətrafında təhlükəsizlik tədbirlərini gücləndirməsi onun daxili sabitliyini də təminat altına alır. Şuşa Bəyannaməsi ölkənin daxilindəki vəziyyətin bundan sonra da stabil olacağını təsdiqləyir. Bütün etnik xalqlar bundan sonra da sülh və əminamanlıq şəraitində yaşayacaq. Bu Saziş, hətta Qarabağda yaşayan ermənilərin də təhlükəsizliyini təminat altına alır. Onlar bizim vətəndaşlardı. Çalışmalıdırlar ki, bir ovuc separatçının təsiri altına düşməsinlər. Bundan əvvəl də Prezident İlham Əliyev verdiyi müsahibəsində Azərbaycan vətəndaşı olan ermənilərə stabil yaşayışla bağlı vədlər verib: "Biz ermənilər deyilik. Onlar bizə qarşı etnik təmizləmə törətdilər. Onlar Dağlıq Qarabağdan və ətraf yeddi rayonun bütün azərbaycanlıları qovublar. Ermənistanın etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində bizim bir milyon qaçqın və məcburi köçkünü var. Lakin biz eyni qaydada davranmayacağıq. Biz qisas almayacağıq. Mən dəfələrlə demişəm, hətta onlar Gəncəni bombalayanda, hətta onlar Bərdəni bombalayanda, onlar başqa şəhərləri bombalayanda və 92 insanı, mülki şəxsi öldürdükdə mən dedim ki, biz qisasımızı döyüş meydanında alacağıq. Buna görə bu rəsmi mövqeyi, Azərbaycanda yaşayan minlərlə ermə-

nini və heç kimin onları etnik təmizləmədiyini nəzərə alaraq, biz bunu orada nə üçün etməliyik ki?"

Burada yaşayan çoxlu ermənilər var və biz onların erməni olduqlarını bilirik. Yeri gəlmişkən, mən sizə deyə bilərəm və bir çox insanlar bu barədə bilmirlər. Ermənistanın sabiq müdafiə naziri Arutunyanın bacısı Azərbaycanda yaşayır. İstəsəniz onunla görüş təşkil edə bilərsiniz. Odu ki, bu, əslində, qorxu deyil, bu, erməni təbliğatıdır. Nəyə görə onlar dünyanın digər yerlərində birgə yaşaya bilərlər? Siz qonşu Gürcüstanda ermənilərin və azərbaycanlıların bir yerdə, eyni kənddə yaşadığı kəndlərin olduğunu bilərsiniz? Onlar Rusiyada, Ukraynada bir yerdə yaşayırlar, onlar Azərbaycanda bir yerdə yaşayırlar, dünyanın bir çox digər yerlərində. Dünyadakı vəziyyəti indi müşahidə etsəniz, Qərbdə bəzi ermənipərəst mitinqlərdən başqa ermənilər və azərbaycanlılar arasında sabit yaşayışla bağlı vədlər verib: "Biz ermənilər deyilik. Onlar bizə qarşı etnik təmizləmə törətdilər. Onlar Dağlıq Qarabağdan və ətraf yeddi rayonun bütün azərbaycanlıları qovublar. Ermənistanın etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində bizim bir milyon qaçqın və məcburi köçkünü var. Lakin biz eyni qaydada davranmayacağıq. Biz qisas almayacağıq. Mən dəfələrlə demişəm, hətta onlar Gəncəni bombalayanda, hətta onlar Bərdəni bombalayanda, onlar başqa şəhərləri bombalayanda və 92 insanı, mülki şəxsi öldürdükdə mən dedim ki, biz qisasımızı döyüş meydanında alacağıq. Buna görə bu rəsmi mövqeyi, Azərbaycanda yaşayan minlərlə ermə-

Məhəmmədəli QƏRİBLİ

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.